ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

БІЗНЕС-СТАТИСТИКА

Підручник

Київ • Алерта • 2025

УДК 681.3.07
Б59

Рекомендовано Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 88/9 від 24 вересня 2025 року)

Рецензенти

Гончар І.А. – к-т екон. наук, доц. (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна);

Кулинич Р.О. – д-р екон. наук, проф. (Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Україна);

Чугаєвська С.В. – к-т екон. наук, доц. (Університет Анджея Фрича Моджевскего, Польща);

Мусій Р.С. – д-р фіз.-мат. наук, проф. (Національній університет «Львівська політехніка», Україна).

Б59 Бізнес-статистика : підручник. / Гринькевич О.С., Матковський С.О., Вдовин М.Л., Вільчинська О.М., Марець О.Р., Сорочак О.З. Київ : Алерта. 2025. 310 с.

ISBN 978-617-566-946-4

Підручник містить теоретичний матеріал і приклади застосування статистичних методів у різних функціональних сферах економіки та бізнесу. Розглянуті статистичні підходи до розуміння кількісних і якісних даних в економіці, методи їх перетворення та аналізу для прийняття рішень.

Теоретичний матеріал доповнений прикладами використання програмних продуктів для реалізації статистичних методів. Такий підхід полегшує застосування статистичної методології, дає змогу зосередити більшу увагу на тому, як статистика допомагає підвищити ефективність, зменшити ризики, виявити резерви для підвищення якості та конкурентоспроможності в економіці та бізнесі.

Для студентів, викладачів, представників бізнесу та менеджменту, усіх, хто зацікавлений у використанні статистики для підвищення ефективності своєї роботи та професійного розвитку.

УДК 681.3.07

ISBN 978-617-566-946-4

© Гринькевич О.С., Матковський С.О., Вдовин М.Л., Вільчинська О.М., Марець О.Р., Сорочак О.З., 2025,
© Видавництво «Алерта», 2025.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 10
1. ВСТУП У БІЗНЕС-СТАТИСТИКУ 13
1.1. Що вивчає бізнес-статистика 13
1.2. Напрями і завдання бізнес-статистики 16
1.3. Типи одиниць у бізнес-статистиці. Статистичний реєстр респондентів 18
1.4. Показники статистичного аналізу бізнесу та бізнес-процесів 23
1.5. Етапи статистичного дослідження 26
1.6. Програмне забезпечення у бізнес-статистиці 28
Контрольні запитання 32
Тестові завдання 32
Література 34

2. СТРУКТУРИ ДАНИХ. КЛАСИФІКАЦІЯ, РОЗПОДІЛ І ПЕРЕТВОРЕННЯ ДАНИХ 36
2.1. Поняття та види даних у бізнес-статистиці 36
2.2. Головні елементи описової статистики 39
2.3. Ряди розподілу та способи їх побудови 45
2.4. Цензурування та перетворення даних 49
Контрольні запитання 56
Тестові завдання 56
Практичні завдання 60
Література 62

3. ВИПАДКОВІ ВЕЛИЧИНИ І ЗАКОНИ РОЗПОДІЛУ ЯК ОСНОВА БІЗНЕС-СТАТИСТИКИ 64
3.1. Випадкові величини в бізнес-статистиці та їх числові характеристики 64
3.2. Закони розподілу ймовірностей випадкових величин 67
3.3. Функції випадкового аргументу. Закони розподілу та їх числові характеристики 71
Контрольні запитання 74
Тестові завдання 75
Практичні завдання 77
Література 80

4. СТАТИСТИЧНІ ГІПОТЕЗІ І СТАТИСТИЧНІ ВИСНОВКИ В АНАЛІЗІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ 82
4.1. Поняття статистичної гіпотези та статистичного висновку 82
4.2. Критерії перевірки статистичних гіпотез 84
4.3. Перевірка гіпотези про вид закону розподілу досліджуваних ознак у бізнесі 86
4.4. Перевірка гіпотез про генеральні середні і дисперсії 93
Контрольні запитання 100
Тестові завдання 100
Практичні завдання 102
Література 107

5. ДИСПЕРСІЙНИЙ АНАЛІЗ У БІЗНЕС-СТАТИСТИЦІ 108
5.1. Сутність, напрями застосування та етапи дисперсійного аналізу 108

5.2. Однофакторний дисперсійний аналіз у бізнес-статистиці 111
5.3. Двофакторний дисперсійний аналіз у бізнес-статистиці 117
Контрольні запитання 121
Тестові завдання 122
Практичні завдання 123
Література 128

6. НЕПАРАМЕТРИЧНІ МЕТОДИ В БІЗНЕС-СТАТИСТИЦІ 130
6.1. Сутність та передумови використання непараметричних методів у бізнес-статистиці 130
6.2. Основні непараметричні критерії перевірки гіпотези про однорідність двох вибірок 131
6.3. Непараметричні методи вивчення взаємозв'язків у бізнесі. Рангова кореляція 139
6.4. Оцінка зав'язків між альтернативними ознаками у бізнес-статистиці 142
Контрольні запитання 145
Тестові завдання 145
Практичні завдання 148
Література 150

7. АНАЛІЗ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ДЛЯ ЯКІСНИХ ДАНИХ 151
7.1. Якісні дані у бізнес-статистиці та особливості їх аналізу 151
7.2. Статистичний критерій χ^2: характеристика та методи розрахунку 154
7.3. Методи вивчення взаємозв'язків між атрибутивними ознаками у бізнес-статистиці 156
7.4. Виявлення прихованих закономірностей для вирішення бізнес-задач за допомогою Data-mining 159
Контрольні запитання 162
Тестові завдання 163
Практичні завдання 165
Література 166

8. МЕТОДИ АНАЛІЗУ СТРУКТУРИ СУКУПНОСТІ ТА ЇЇ ЗМІН У БІЗНЕС-СТАТИСТИЦІ 167
8.1. Поняття та види структур у бізнес-статистиці 167
8.2. Індивідуальні та зведені показники структурних відмінностей 171
8.3. Інтегральні показники порівняння структур у бізнес-статистиці 173
8.4. Індекси середніх величин 174
Контрольні запитання 176
Тестові завдання 177
Практичні завдання 179
Література 180

9. ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ 181
9.1. Якість в системі управління процесами. Основні поняття 181
9.2. Статистичні методи в управлінні якістю. Перевірка гіпотез 183
9.3. Статистичні методи оцінювання якості із залученням експертів 188
9.4. Показники статистики якості 191
9.5. Графічні методи статистичного контролю якості 196

Контрольні запитання 203
Тестові завдання 204
Практичні завдання 206
Література 208

10. КОНТРОЛЬНІ КАРТИ У СТАТИСТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ ПРОЦЕСАМИ 210
10.1. Поняття статистичного управління якістю та контрольної карти 210
10.2. Загальна модель побудови контрольної карти 213
10.3. Класифікація контрольних карт 215
10.4. Методика побудови контрольних карт для середньої та розмаху варіації 216
Контрольні запитання 225
Тестові завдання 226
Практичні завдання 228
Література 232

11. СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МІНІМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ У РІЗНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СФЕРАХ БІЗНЕСУ 234
11.1. Сутність і класифікація економічних ризиків. Основні підходи до їх оцінювання в бізнес-статистиці 234
11.2. Абсолютні та відносні показники оцінки економічних ризиків у бізнес-статистиці 239
11.3. Оцінювання ризиків за допомогою статистичних ігор у різних функціональних сферах бізнесу 245
11.4. Головні способи мінімізації економічних ризиків 248
Контрольні запитання 251
Тестові завдання 251
Практичні завдання 253
Література 255

12. СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ 256
12.1. Поняття ефективності та реінжинірингу бізнес-процесів 256
12.2. Показники ефективності бізнес-процесів 258
12.3. Методи згортки показників в інтегральну оцінку ефективності бізнес-процесу 261
12.4. Методика оцінювання ефективності основних бізнес-процесів та вибору виду їх реінжинірингу 265
12.5. Оцінювання порівняльної ефективності технологічних бізнес-процесів за допомогою методу DEA (Data Envelopment Analysis) 274
Контрольні запитання 288
Тестові завдання 289
Практичні завдання 291
Література 293

ДОДАТКИ 296

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК 306

BUSINESS STATISTICS

CONTENTS

PREFACE **10**

1. INTRODUCTION TO BUSINESS STATISTICS **13**
1.1. What Business Statistics Studies 13
1.2. Directions and Objectives of Business Statistics 16
1.3. Types of Units in Business Statistics. Statistical Register of Respondents 18
1.4. Indicators for Statistical Analysis of Business and Business Processes 23
1.5. Stages of Statistical Research 26
1.6. Software Applications in Business Statistics 28
Review Questions 32
Test Questions 32
References 34

2. DATA STRUCTURES. CLASSIFICATION, DISTRIBUTION, AND TRANSFORMATION OF DATA **36**
2.1. Concept and Types of Data in Business Statistics 36
2.2. Main Elements of Descriptive Statistics 39
2.3. Frequency Distributions and Methods of Their Construction 45
2.4. Censoring and Transformation of Data 49
Review Questions 56
Test Questions 56
Practical Exercises 60
References 62

3. RANDOM VARIABLES AND DISTRIBUTION LAWS AS THE BASIS OF BUSINESS STATISTICS **64**
3.1. Random Variables in Business Statistics and Their Numerical Characteristics 64
3.2. Probability Distribution Laws of Random Variables 67
3.3. Functions of a Random Argument. Distribution Laws and Their Numerical Characteristics 71
Review Questions 74
Test Questions 75
Practical Exercises 77
References 80

4. STATISTICAL HYPOTHESES AND STATISTICAL INFERENCES IN BUSINESS PROCESS ANALYSIS **82**
4.1. Concept of Statistical Hypothesis and Statistical Inference 82
4.2. Criteria for Testing Statistical Hypotheses 84
4.3. Testing the Hypothesis about the Type of Distribution Law of Business Features 86
4.4. Testing Hypotheses about Population Means and Variances 93
Review Questions 100
Test Questions 100
Practical Exercises 102

References 107

5. ANALYSIS OF VARIANCE (ANOVA) IN BUSINESS STATISTICS..... 108
5.1. Concept, Application Areas, and Stages of Analysis of Variance..... 108
5.2. One-Factor Analysis of Variance in Business Statistics..... 111
5.3. Two-Factor Analysis of Variance in Business Statistics 117
Review Questions..... 121
Test Questions 122
Practical Exercises 123
References 128

6. NONPARAMETRIC METHODS IN BUSINESS STATISTICS 130
6.1. Essence and Preconditions for Applying Nonparametric Methods in Business Statistics 130
6.2. Key Nonparametric Criteria for Testing the Homogeneity of Two Samples..... 131
6.3 Nonparametric Methods of Associations Studying in Business. Rank Correlation 139
6.4. Assessment of Associations between Alternative Features in Business Statistics 142
Review Questions..... 145
Test Questions 145
Practical Exercises 148
References 150

7. ANALYSIS OF PATTERNS IN QUALITATIVE DATA..... 151
7.1. Qualitative Data in Business Statistics and Their Analysis Features..... 151
7.2. Chi-Square Test: Characteristics and Calculation Methods..... 154
7.3. Methods of Studying Associations between Attribute Variables in Business Statistics 156
7.4. Identifying Hidden Patterns for Solving Business Problems: Data Mining Approach..... 159
Review Questions..... 162
Test Questions 163
Practical Exercises 165
References 166

8. METHODS FOR ANALYZING THE POPULATION STRUCTURE AND ITS CHANGES IN BUSINESS STATISTICS 167
8.1. Concept and Types of Structures in Business Statistics..... 167
8.2. Individual and Aggregate Indicators of Structural Differences 171
8.3. Integral Indicators of Comparing Structures in Business Statistics..... 173
8.4. Indices of Averages 174
Review Questions..... 176
Test Questions 177
Practical Exercises 179
References 180

9. FUNDAMENTALS OF STATISTICAL QUALITY MANAGEMENT 181
9.1. Quality in the Process Management System. Key Concepts 181
9.2. Statistical Methods in Quality Management. Hypothesis Testing 183
9.3. Statistical Methods for Quality Assessment with Expert Involvement 188
9.4. Quality Statistics Indicators 191
9.5. Graphical Methods of Statistical Quality Control 196
Review Questions 203
Test Questions 204
Practical Exercises 206
References 208

10. CONTROL CHARTS IN STATISTICAL PROCESS MANAGEMENT 210
10.1. Concept of Statistical Quality Management and Control Chart 210
10.2. General Model for Constructing Control Chart 213
10.3. Classification of Control Charts 215
10.4. Methodology for Constructing Control Charts for the Mean and Range of Variation 216
Review Questions 225
Test Questions 226
Practical Exercises 228
References 232

11. STATISTICAL METHODS OF ASSESSING AND MINIMIZING ECONOMIC RISKS IN VARIOUS FUNCTIONAL AREAS OF BUSINESS 234
11.1. Essence and Classification of Economic Risks. Key Approaches to Their Assessment in Business Statistics 234
11.2. Absolute and Relative Indicators of Assessing Economic Risks in Business Statistics 239
11.3. Risk Assessment in Various Functional Areas of Business: Decision-making under Uncertainty Approach 245
11.4. Key Methods of Minimizing Economic Risks 248
Review Questions 251
Test Questions 251
Practical Exercises 253
References 255

12. STATISTICAL ASSESSMENT OF BUSINESS PROCESS EFFICIENCY 256
12.1. Concept of Efficiency and Business Process Reengineering 256
12.2. Indicators of Business Process Efficiency 258
12.3. Methods of Aggregating Indicators into an Integrated Assessment of Business Process Efficiency 261

12.4. Methodology for Assessing the Efficiency of Core Business Processes and Choosing a Type of Reengineering 265
12.5. Assessing Comparative Efficiency of Technological Business Processes Using DEA (Data Envelopment Analysis) 274
Review Questions 288
Test Questions 289
Practical Exercises 291
References 293

APPENDICES 296

SUBJECT INDEX 306

Навчальне видання

Гринькевич *Ольга Степанівна*
Матковський *Семен Олексійович*
Вдовин *Мар'яна Любомирівна*
Вільчинська *Оксана Миколаївна*
Марець *Оксана Романівна*
Сорочак *Олег Зіновійович*

Бізнес-статистика

Підручник

Керівник видавничих проектів О. В. Діордійчук
Комп'ютерна верстка Д. М. Алексєєв
Обкладинка В. С. Жиборовський

Підписано до друку 08.10.2025. Формат 70x100 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 25,19.

Видавництво «Алерта»
04210, м. Київ, а/с 112.
Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.
E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002